

Josep Comaposada, “l'avi” del socialisme català

David Ballester

Josep Comaposada i Gili va néixer a Vilobí del Penedès (Alt Penedès) el 12 de desembre de 1859. Essent un infant es va traslladar a Barcelona, on va aprendre l'ofici de sabater, que exerciria al llarg de pràcticament tota la seva vida, fos quina fos el seu grau d'implicació i responsabilitat en les organitzacions socialistes. Cap el 1883 va començar a militar en el nucli socialista que s'havia format a Barcelona, per publicar tres anys més tard els seus primers escrits a les pàgines d'*El Obrero*, any en el qual va passar a formar part com a vocal del comitè de la recent reorganitzada Agrupació Socialista de Barcelona (ASB). Tot seguit, el gener de l'any següent inicià les seves col·laboracions a les pàgines d'*El Socialista*, on acabaria publicant un total de 717 escrits fins el 1931.

L'estiu de 1888 va participar a Barcelona en el congrés constitutiu de la UGT i en el primer que realitzà el PSOE, adquirint en el decurs dels anys següents un especial protagonisme en l'organització dels “primers” Primer de Maig a la capital catalana. Aquest jove i actiu Comaposada, plenament immers en les activitats del socialisme català del moment, ens és definit per Pere Foix de la següent manera: “assenyat, actiu, amb un agut sentit de la responsabilitat del militant d'una organització obrera i, per tant, plenament convençut de la necessitat d'unir els treballadors en una sola central sindical”.

El gener de 1891 Comaposada fou presentat com a candidat a Corts, compartint la candidatura de Barcelona-ciutat amb García Quejido i Toribio Reoyo, on recolliren només 105 sufragis. L'octubre de l'any següent, en el decurs del III Congrés de la UGT, tingut a Màlaga, fou nomenat

president del sindicat. Segons Morato, esdevingué un “digníssim successor” de García Quejido i conduí “admirablement l'organisme”, exercint el càrrec fins el 1894. A partir d'aquest moment, l'actuació de Comaposada es centrà sobretot en l'àmbit del partit, especialment en el marc de l'ASB i, a partir de la seva fundació, de la Federació Socialista catalana (FSC).

De tota manera, l'actuació de Comaposada en els darrers anys de segle va davallar en intensitat, probablement com a resultat de la situació de la tensió que caracteritzà durant aquest període la vida de les organitzacions socialistes a la ciutat, amb una situació propera a l'escissió, en la qual Comaposada faria costat a Reoyo en la pugna que mantenia llavors amb García Quejido. Aquesta situació de crisi culminà amb la decisió el setembre de 1899 de traslladar la direcció del sindicat a la capital de l'Estat, mostrant-se Comaposada contrari a aquest fet, al considerar que d'aquesta forma no es feia un altra cosa que deixar la porta oberta a una futura hegemonia anarcosindicalista a Catalunya.

Quan el febrer de 1902 Barcelona fou escenari d'una important vaga general, els socialistes es posicionaren en contra, comportant aquest fet un greu desprestigi entre el proletariat català. Per intentar redreçar aquesta situació, el febrer de l'any següent van decidir constituir la FSC, que tindria *La Guerra Social* com a òrgan i del qual fou nomenat director Comaposada. El 1903 fou presentat de nou com a candidat a les eleccions a Corts, en aquesta ocasió pel districte de Tortosa. Igualment en aquests anys col·laborà en diverses publicacions

socialistes, tant de Madrid (*La Nueva Era*, *La revista socialista*, *El Socialismo...*), com de Barcelona (*La Ilustración Obrera*, *La lucha social* i *La Internacional*). A més, l'aprenentatge autodidacte del francès i de l'anglès, li va permetre exercir com a corresposal i col·laborador assidu de *L'Humanité* i *The Daily Citizen*. Seria també en aquests anys quan un Comaposada madur començà l'activitat de traductor, amb un total de 16 obres, la major part d'elles, escrites per socialistes. En referència a l'ampli ventall d'activitats portades a terme al llarg de la seva vida, el republicà Llorenç Pahissa el qualificà de "puritano del socialismo. Obrero manual, disputó horas al descanso para entregarse al estudio y a la difusión de su cultura (...) Sereno en la discusión de principios jamás ofendió al adversario y fué consecuente mantenedor de su postura obrerista desafiando los alhagos de la fortuna, prefiriendo la vida penosa de los que trabajaban en un oficio mal recompensado".

Comaposada també tingué un protagonisme important en la Solidaritat Obrera i en la crisi de la Setmana Tràgica, deixant-nos dues petites obres que reflecteixen la seva interpretació d'aquests esdeveniments: *La revolución en Barcelona* (1909) i *La Revolución en Cataluña* (1910). En les seves pàgines, justificava l'esclat de juliol, adoptant una actitud comprensiva vers l'actitud dels treballadors barcelonins atès quines eren les seves condicions de vida, tot i que no obvià condemnar els excessos produïts, que atribuïa als detritus socials, al marge del proletariat barceloní. Un cop superada l'etapa repressiva posterior als fets de l'estiu de 1909, Comaposada tornà al seu activisme habitual. Després d'una important gira propagandística portada a terme per Pablo Iglesias per diverses localitats catalanes, a les darreries del desembre de 1910, la FSC va celebrar una conferència, en la que es va decidir que el comitè tingués la seu a Reus, amb l'objectiu d'escapar d'una Barcelona que era escenari de constants friccions entre les seccions del partit. Recasens i Mercadé fou escollit secretari i *La Justicia Social* esdevingué el portaveu. Comaposada col·laborà activament en aquest projecte de refundació del socialisme català, tant des d'un punt de vista organitzatiu com des de les pàgines de l'esmentat òrgan. Seria a partir d'una sèrie d'articles publicats a les seves pàgines entre el maig i el setembre, quan es donà forma al tercer opuscle de la seva trajectòria, publicat com *La organización obrera en Cataluña* (1910).

Malgrat que el PSOE el 1918 va acabar per acceptar els plantejaments autonomistes de la FSC i es va sumar a la campanya per l'autonomia que seguí a la finalització de la I Guerra Mundial, aviat es va replegar als seus posicionaments tradicionals respecte al fet nacional, i Comaposada i els que amb ell creien que no hi havia incompatibilitat en conjugar socialisme i catalanisme, haurien d'esperar encara uns anys per poder articular el seu projecte, en un context de creixent violència social.

Seria llavors quan Comaposada va decidir realitzar un canvi substancial en la seva trajectòria com a militant

socialista. El 1923 va decidir ingressar en una nova organització, la Unió Socialista de Catalunya (USC), passant a formar part del seu primer comitè directiu, i aviat va passar a col·laborar a les pàgines del seu òrgan, *Justicia Social*. Malgrat la voluntat d'entesa inicial entre els homes de la USC i els de la FSC, i en el marc de la dictadura de Primo de Rivera, no van trigar a aparèixer les discrepàncies entre uns i altres, fet que ser decisiu perquè el veterà Comaposada tornés als rengles del PSOE i la UGT a les darreries de 1925.

Un cop reingressat i malgrat tenir una edat força avançada, Comaposada encara va desplegar una important activitat durant els anys següents, tant en el marc de la FSC, la UGT i com a director de l'òrgan *Justicia* (1927). Però a partir de les darreries dels anys vint, la salut i l'avançada edat van forçar a Comaposada a abandonar de forma gradual les nombroses responsabilitats que encara tenia en les organitzacions socialistes. Llavors, probablement a principis de 1930, es traslladà a viure a Madrid, on vivia una filla, només tornant a Catalunya a partir d'aquest moment de forma esporàdica.

Després de tants anys d'accentuat protagonisme en els rengles del socialisme català, el balanç que ell mateix va fer a les acaballes de la seva trajectòria no fou gens optimista. En ocasió de la proposta de que fos objecte d'un homenatge, es considerà un fracassat "en la verdadera acepción de la palabra", per no haver aconseguit que el socialisme arrelés a Catalunya. Malgrat la seva negativa inicial, finalment l'acte es va portar a terme i per partida doble. En primer lloc a Madrid l'abril de 1930, en ocasió de la inauguració del mausoleu a Pablo Iglesias, i tres mesos després a Catalunya, on fou homenatjat mitjançant dos àpats, el 20 de juliol en un berenador de Sant Martí Sescorts, i l'endemà a Barcelona.

Comaposada va morir a Madrid el 29 de novembre de 1933, als 73 anys. L'enterrament va tenir lloc l'endemà al cementiri civil de la ciutat. La nota necrològica publicada a *El Socialista* el dia 30, s'acomiadava del que qualificava com "Una gran figura del socialismo" amb les següents paraules: "(...) En la capital catalana, Comaposada realizó formidable labor en favor de las ideas. (...) Fué gran amigo de Iglesias y durante su larga actuación socialista jamás se apartó del camino señalado a nuestro movimiento, sirviéndole con entusiasmo ejemplar y abnegación profunda. Hombre de una exagerada modestia, no quiso nunca que se le hiciera objeto de deferencias. José Comaposada ha sido, en fin, uno de los hombres que más y mejor han servido a la causa socialista en España".

David Ballester